

Андрій Хлопов

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри виробничо-інформаційних технологій
та безпеки життєдіяльності Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАЦЕОХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ»

У наш час суттєво змінилася система в державі у порівнянні з кінцем 1990-х – початком 2000 – их років. У зв'язку з цим висуваються нові вимоги і до підготовки фахівців, і до системи освіти в цілому. Розвивається техніка та технології. Технологічні процеси ускладнюються. Разом з тим збільшується кількість нещасних випадків на виробництві, в побуті. Виникають надзвичайні ситуації як природного, так і техногенного характеру. Їх стає все більше і більше. Для поліпшення ситуації в країні потрібно намагатися «озброїти» наших громадян сучасними знаннями в цій галузі. Починати потрібно з навчальних закладів. Це школи, технікуми, заклади вищої освіти. Вища освіта в Україні зазнає на сучасному етапі значних перебудов у зв'язку із докорінною трансформацією суспільства. Заклади вищої освіти України працюють за кредитно-трансферною системою. Основним напрямком є побудова Європейського простору вищої освіти як передумова розвитку мобільності громадян з можливістю їх подальшого працевлаштування; досягнення кращої сумісності і відповідності систем освіти; покращення та підсилення культурного, інтелектуального та науково-технічного потенціалу окремих країн і Європи в цілому; підвищення визначальної ролі університетів у розвитку національних і європейських культурних цінностей, а також , в першу чергу, збереження життя та здоров'я громадян.

Виникає потреба у вивченні різнобічних дисциплін технічного та гуманітарного профілей. У зв'язку з цим завдання Вищої школи надати майбутньому вчителю знань з технологій, що допоможуть йому в подальшому зберегти життя і здоров'я своїх вихованців, знайти своє місце в конкурентоспроможній боротьбі в суспільстві. Із зміною мети кардинально змінюються вимоги до змісту, методів, засобів і форм навчання, також до організації навчального процесу. Потрібно також реалізувати комплекс заходів із мобілізації державних структур, громадськості, керівників і працівників підприємств, установ і організацій на їхню підготовку, яка гарантовано забезпечує збереження здоров'я і працездатності всіх суб'єктів професійної діяльності [4].

Про необхідність збереження життя і здоров'я громадян України говориться в Законі України « Про охорону праці» . Стаття 4. Державна політика в галузі охорони праці. Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням. Державна політика в галузі охорони праці базується на принципах: пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за

створення належних, безпечних і здорових умов праці; підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці; комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань [1].

Для досягнення цієї мети в закладах освіти введено цикл дисциплін, покликаний виховати у майбутніх вчителів культуру поведінки та роботи, надати знання про безпечні умови праці, необхідність їх дотримання для збереження життя та здоров'я людей. До цих дисциплін відносять безпеку життєдіяльності, охорону праці та цивільний захист. У Полтавському національному педагогічному університеті вивчається на даний час дисципліна «Основи охорони праці». З наступного навчального року ця дисципліна за новими навчальними планами буде називатися «Цивільна безпека та працезахоронна діяльність». Працезахоронна діяльність тут буде окремим змістовим модулем. Згідно Закону України «Про охорону праці» охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності [1]. Згідно з аксіомою про потенційну небезпеку, будь-яка діяльність людини небезпечна, тобто у жодному виді діяльності не можна досягти абсолютної безпечності. Тому недостатньо знати певну кількість правил, які регламентують поведінку людини в обумовлених ситуаціях. Сьогодні, із підвищенням технічної оснащеності виробничого та побутового середовища, розвиток небезпек у просторі й часі не завжди можна передбачити, тому і виникають ситуації, для яких правила ще не розроблені [2]. Вища освіта на сучасному етапі ґрунтується на використанні компетентностей (набутих у процесі навчання інтегрованих здатностей особистості, які складаються із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці. Компетентність працівника — це ступінь його кваліфікації, яка дозволяє успішно вирішувати задачі, що стоять перед ним. В Україні Державний стандарт загальної освіти визначає такі види компетентності: комунікативна, міжпредметна, предметна. Останню розділяють на математичну, природознавчу і соціальну. За визначенням А.В. Хуторського: «Компетентнісно орієнтований підхід – підхід до організації навчально-виховного процесу, спрямований на набуття особистості певної суми знань і досвіду, що дають змогу їй робити висновки про щось, переконливо висловлювати власні думки, діяти адекватним чином у різних ситуаціях» [3].

Застосування компетентнісного підходу у вищій освіті спрямований на перехід до нових галузевих стандартів, створює передумови для більшого зближення результатів освіти до потреб суспільства та вимог ринку праці. Сучасна система підготовки майбутнього вчителя або фахівця в будь-якій галузі має орієнтуватися самостійність та академічну мобільність, що дає можливість йому гідно конкурувати на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону праці» Верховна Рада України : Закон від 14.10.1992 № 2694-ХІІ, чинний, поточна редакція. – Редакція від 20.01.2018, підстава 2249-19.
2. Кобилянський О. В. Теоретико-методичні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : монографія / О. В. Кобилянський. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 590 с.
3. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
4. Цина А. Ю. Основи охорони праці : підручник для студентів педагогічних ВНЗ / А. Ю. Цина. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2014. – 382 с.

Андрій Цина

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

МЕТОДИКА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Професійна компетентність учителя технологій визначається сформованістю фахових знань, умінь, особистісних якостей відповідно до освітньо-професійної програми спеціаліста з викладання шкільних дисциплін «Трудове навчання», «Технології». Однак, як засвідчує аналіз сучасного стану технологічної освіти, дотепер не створено загально визнаної теорії та методики професійної підготовки вчителів технологій, побудованої на засадах компетентнісного підходу. Хоча багато науковців підготували підґрунтя, розглядаючи професійну підготовку в контексті вимог цього підходу (Н. Бібік, Л. Ващенко, Е. Зеєр, О. Коберник, М. Корець, А. Мітяєва, О. Овчарук, Л. Оршанський, О. Пономарьов, О. Савченко, В. Сидоренко, В. Слободчиков, В. Стешенко, В. Стрельников, В. Титаренко, А. Хуторський, М. Чобітько, та ін.).

Подолання цієї проблеми потребує досліджень проблем професійної підготовки майбутнього вчителя технологій на засадах перевірених практикою концепцій становлення особистості, які б доцільно обґрунтовували етапи і педагогічні технології її компетентнісної спрямованості

Соціально-педагогічні потреби шкільної технологічної освіти, актуальність надання професійній підготовці майбутніх учителів технологій компетентнісної спрямованості, відсутність відповідних концептуальних засад зумовили мету дослідження щодо розробки методики компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій.

Результатом особистісного саморозвитку вчителя, в якому інтегруються